

Sygn. akt V ACa 93/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Jacek Grela
Sędziowie:	SA Włodzimierz Gawrylczyk SO del. Teresa Karczyńska - Szumilas (spr.)
Protokolant:	st. sekretarz sądowy Justyna Stankiewicz

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2015 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa H. K.

przeciwko (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w B.

o ustalenie

na skutek apelacji powoda wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 22 września 2014 r. w sprawie sygn. akt I C 489/14

I. oddała apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 135 zł (sto trzydzieści pięć) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 93/15

UZASADNIENIE

Powód H. K. wniósł pozew przeciwko (...) Spółdzielni Mieszkaniowej domagając się ustalenia nieistnienia uchwały Zarządu (...) Spółdzielni Mieszkaniowej nr (...)(...) z dnia 29 grudnia 2003r. z uwagi na naruszenie procedury przyjmowania uchwały, a w konsekwencji niemożności jej zaskarżenia w trybie przepisu art. 43 ust.5 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 roku poz. 1222 j.t.). W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż otrzymał jedynie imienne powiadomienie o wyłożeniu projektu uchwały, uchwała zaś po podjęciu nie została powodowi doręczona zgodnie z wymogiem zawartym w treści przepisu art. 43 ust.5 ustawy, wobec czego powód nie miał możliwości jej zaskarżenia.

W odpowiedzi na pozew pozwana (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa w B. wniosła o jego oddalenie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania według norm przypisanych.

W uzasadnieniu pozwana przyznała, iż uchwała Zarządu nr (...) nie została powodowi doręczona, jednakże przepis art. 43 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych w pierwotnym brzmieniu nie odróżniał pojęcia projektu uchwały od pojęcia uchwały; projekt uchwały był utożsamiany z uchwałą zarówno w treści art. 43 ust.1 jak i ust.2 w brzmieniu obowiązującym do dnia 15 stycznia 2003 roku. Nie doręczenie powodowi uchwały określającej przedmiot odrębnej własności mogło zaś skutkować jedynie tym, że nie rozpoczął się dla niego bieg terminu zawitego do zaskarżenia uchwały z przyczyn określonych w art. 43 ust.5 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Bieg tego terminu rozpoczął się w dniu, kiedy powód dowiedział się o podjętej uchwale i jest to co najmniej moment wniesienia przez niego pozwu w sprawie I C (...) Sądu Okręgowego w B., w której powód oświadczył, iż nie wnosi o uchylenie uchwały, ani o stwierdzenie jej niezgodności z prawem, tylko o zobowiązanie pozwanej do podjęcia uchwały zmieniającej uchwałę nr (...) w ten sposób, by uznać piwnice za pomieszczenia przynależne do lokalu.

Pozwana podniosła także, iż nawet gdyby przyjąć, że naruszyła ona procedurę podejmowania uchwały to nie jest możliwe domaganie się ustalenia nieważności uchwały określonej w art. 42 ust.2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych na podstawie przepisu art. 189 kpc; interes prawny powoda mógł zostać zaspokojony w innym postępowaniu, z czego powód świadomie nie skorzystał.

W ocenie pozwanej ustalenie nieistnienia uchwały doprowadziłoby nadto do destabilizacji prawnej oraz naruszyłoby prawa nabyte właścicieli lokali, albowiem doszło już do trwałych następstw w stosunkach własnościowych w nieruchomości.

Wyrokiem z 22 września 2014r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 29 grudnia 2003 roku Zarząd pozwanej podjął uchwałę nr (...) w sprawie określenia przedmiotu odrębnej własności lokali nieruchomości nr (...) przy ulicy (...) w B., na mocy której nie zaliczono piwnicy jako pomieszczenia przynależnego do lokalu mieszkalnego. Zarząd pozwanej pismem z dnia 30 grudnia 2003 r. poinformował powoda o dacie i miejscu wyłożenia projektu uchwały oraz pouczył o możliwości przedstawiania wniosków dotyczących zmian do projektu uchwały. Zgodnie z §4 uchwały weszła ona w życie po upływie 2 miesięcy od dnia jej podjęcia. Nikt z osób uprawnionych w tym czasie nie zgłosił żadnych wniosków dotyczących projektu uchwały ani też nie zaskarżył uchwały; uchwała nie została powodowi doręczona.

Zarząd pozwanej nie dokonał zmiany przedmiotowej uchwały po wejściu w życie nowelizacji przepisu art. 42 ust.3 pkt. 2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, zgodnie z którą piwnica jest pomieszczeniem przynależnym do lokalu mieszkalnego.

Pierwsza umowa wyodrębnienia lokalu na podstawie uchwały nr (...) została zawarta przez pozwaną w listopadzie 2007r.; w nieruchomości przy ulicy (...) - C w B. przeniesiono własność 229 lokali mieszkalnych na zasadach określonych w zaskarżonej uchwale.

Ustalił także Sąd Okręgowy, że powód pismem z dnia 30 kwietnia 2009r. skierowanym do Zarządu pozwanej zakwestionował ważność przedmiotowej uchwały z uwagi na niezaliczenie piwnic jako pomieszczeń przynależnych do wyodrębnionych lokali. W dniu 22 listopada 2011r. powód wniósł do Sądu Rejonowego w B. pozew, w którym domagał się ustalenia statusu prawnego użytkowanej piwnicy, jako pomieszczenia przynależnego do lokalu mieszkalnego; powództwo zostało prawomocnie oddalone. W dniu 9 maja 2012r. powód wniósł do Sądu Okręgowego w B. pozew o zobowiązanie pozwanej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej do podjęcia uchwały zmieniającej uchwałę nr (...) ze względu na jej sprzeczność z prawem i niezgodność ze stanem faktycznym. Powód w tym postępowaniu nie domagał się uchylenia uchwały, ani stwierdzenia jej niezgodności z prawem; również w tej sprawie powództwo zostało prawomocnie oddalone. Sąd Okręgowy wskazał, że dokonał ustalenia stanu faktycznego sprawy w oparciu o dokumenty urzędowe oraz na podstawie niekwestionowanych twierdzeń obu stron procesu.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie i podlegało oddaleniu z mocy art. 189 kpc.

Zważył Sąd Okręgowy, że przepis art. 43 ust.5 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o spółdzielniach mieszkaniowych w brzmieniu obowiązującym w dniu podjęcia będącej przedmiotem sporu uchwały przewidywał możliwość zaskarżenia uchwały w przedmiocie określenia odrębnej własności lokalu nieruchomości do sądu. z powodu jej niezgodności z prawem, naruszenia interesu prawnego lub uprawnień osób których dotyczył projekt uchwały i którym zgodnie z przepisami ustawy przysługiwało prawo żądania przeniesienia na nich własności poszczególnych lokali; uprawnienie do zaskarżenia uchwały przysługiwało takim osobom w terminie 30 dni od dnia jej doręczenia.

Bezspornym było, iż powód został jedynie pisemnie powiadomiony o wyłożeniu projektu uchwały w siedzibie spółdzielni, zaś sama uchwała nie została mu doręczona, zgodnie z wymogiem zawartym w treści przepisu art. 43 ust.5 w/w ustawy. Niedoręczenie powodowi uchwały określającej przedmiot odrębnej własności skutkowało tym, że dla powoda bieg zawitego 30 - dniowego terminu do zaskarżenia uchwały z przyczyn określonych w art. 43 ust. 5 w/w ustawy rozpoczął się z dniem powzięcia przez niego informacji o podjętej uchwale. Powód informację o podjętej uchwale powziął w dniu 30 kwietnia 2009r. kierując do Zarządu pozwanej spółdzielni pismo, w którym kwestionował jej ważność. Następnie w dniu 22 listopada 2011r. powód wniósł do Sądu Rejonowego w B. pozew, w którym domagał się ustalenia na podstawie art. 189 kpc statusu prawnego użytkowanej piwnicy jako pomieszczenia przynależnego do lokalu mieszkalnego. W kolejnym powództwie wniesionym do Sądu Okręgowego w B. powód domagał się zobowiązania pozwanej spółdzielni do podjęcia uchwały zmieniającej przedmiotową uchwałę, oświadczając w toku postępowania, iż z uwagi na upływ terminu do jej zaskarżenia nie wnosi o uchylenie uchwały ani o stwierdzenie jej niezgodności z prawem.

Wskazał Sąd Okręgowy, iż termin do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały określony w art. 43 ust.5 w/w ustawy jest terminem prawa materialnego, nie podlega przywróceniu, a po jego upływie roszczenie wygasa, a więc jego niezachowanie pociąga zawsze za sobą oddalenie powództwa.

Skoro powód nie skorzystał z możliwości zaskarżenia uchwały do sądu w trybie przepisu art. 43 ust.5 w/w ustawy, nie może on, w ocenie Sądu Okręgowego, domagać się w niniejszym postępowaniu ustalenia nieistnienia uchwały, prowadzącego do jej wyeliminowania z obrotu prawnego na podstawie przepisu art. 189 kpc. Co do zasady, członek spółdzielni może pośrednio kwestionować uchwałę zarządu na ogólnych zasadach prawa cywilnego, w szczególności może żądać ustalenia nieważności albo nieistnienia uchwały, jednakże taka możliwość istnieje wówczas, gdy prawo takie nie zostało przewidziane w przepisie szczególnym, zaś takim przepisem szczególnym pozostaje przepis art. 43 ust. 5 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Uznanie, że uprawniony może występować z żądaniem ukształtowania prawa w każdym czasie bez względu na treść przepisu art. 43 ust.5 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych prowadziłoby do nieuzasadnionego obejścia wskazanej regulacji prawnej.

Zważył nadto Sąd Okręgowy, że powód nie ma również interesu prawnego w wytoczeniu powództwa opartego na przepisie art. 189 kpc, bowiem miał on możliwość zaspokojenia swojego interesu prawnego w innym postępowaniu; po powzięciu wiedzy o podjętej uchwale mógł ją zaskarżyć w trybie przepisu art. 43 ust.5 w/w ustawy, z czego jednak w sposób świadomy zrezygnował.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w B. wywiódł powód zaskarżając go w całości i domagając się jego zmiany i uwzględnienia powództwa lub też uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, iż zaskarżony wyrok został oparty o błędne założenia, albowiem dniu 29 grudnia 2003 roku Zarząd pozwanej podjął jedynie projekt uchwały, który nie przekształcił się w uchwałę podjętą na podstawie art. 43 ust. 4 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, zaś powód w dniu 30 kwietnia 2009r. powziął informację jedynie o projekcie uchwały, którego nie można zaskarżyć.

Podkreślił skarżący, iż na rozprawie w dniu 8 września 2014r. przedstawił uchwałę Sądu Najwyższego z 24 października 2012r. w sprawie III CZP (...), z której wynika, że Zarząd pozwanej winien podjąć uchwałę, nawet wówczas gdy nie złożono żadnych uwag do jej projektu, wraz z wnioskiem o przeprowadzenia dowodu z tego aktu prawnego, który to wniosek nie został oddalony, pomimo czego dowód nie został przeprowadzony, zaś rozprawa została zamknięta.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia stanu faktycznego sprawy, które Sąd Apelacyjny w pełni podziela i uznaje za własne, zatem nie zachodzi potrzeba ich ponownego przytaczania.

Zarzuty skarżącego, iż Sąd Okręgowy oparł wyrok o błędne założenia odnoszą się w istocie do prezentowanego przez niego poglądu, iż uchwała Zarządu pozwanej nr (...) z 29 grudnia (...). pozostawała jedynie projektem uchwały, a nie uchwałą, zaś powód nie powziął wiedzy o uchwale, a jedynie o jej projekcie, zatem nie mógł zaskarżyć uchwały. Abstrahując od oceny zasadności twierdzenia powoda, iż pozwana wina podjąć uchwałę, a nie poprzestać na jej projekcie wskazać należy, że nie ulega żadnym wątpliwości, że oświadczenie woli członków Zarządu pozwanej złożone w dniu 29 grudnia 2013r. i ujęte w formę uchwały tegoż Zarządu istniało w sensie faktycznym, było przez pozwaną traktowane i wykonywane jako uchwała Zarządu. Skoro pozwana traktowała wskazane oświadczenie jako uchwałę Zarządu to niewątpliwie istniał w sensie faktycznym materialny substrat zaskarżenia i powód mógł wykonywać przysługujące mu ustawowe uprawnienie w zakresie zainicjowania kontroli sądowej przedmiotowego oświadczenia traktowanego przez pozwaną jako uchwała.

Podziela Sąd Apelacyjny pogląd Sądu Okręgowego, iż nie jest możliwe domaganie się ustalenia nieważności czy też nieistnienia uchwały zarządu spółdzielni na podstawie art. 198 kpc, w sytuacji gdy przepis szczególny przewiduje w tym zakresie odrębną drogę.

Godzi się wyjaśnić, że przepis art. 42 ustawy z 16 września 1982r. Prawo spółdzielcze (Dz.U.2013.1443 j.t.) w obecnym stanie prawnym wskazuje na możliwość żądania przez każdego członka spółdzielni stwierdzenia nieważności uchwały walnego zgromadzenia sprzecznej z prawem lub też ustalenia jej nieistnienia na mocy art. 189 kpc lub też jej uchylenia, o ile pozostaje ona sprzeczna z postanowieniami statutu, dobrymi obyczajami lub godzi w interes spółdzielni. Przepis ten w brzmieniu obowiązującym w dacie 29 grudnia 2013r. co do skutku sprzeczności uchwały walnego zgromadzenia z prawem przewidywał jedynie względną nieważność uchwały i nie wskazywał wprost na możliwość ustalenia nieistnienia uchwały walnego zgromadzenia, jednakże i wówczas nie budziło wątpliwości istnienie kategorii uchwał nieistniejących. Doktryna zgodnie wskazywała, iż o nieistnieniu uchwały można mówić wówczas, kiedy w zwoływaniu lub procedowaniu określonych organów doszło do naruszeń prawa o tak wyjątkowym charakterze, że wykluczają one możliwość stwierdzenia, iż wyraziły one wolę jako ów uprawniony organ.

Przepis art. 43 ust. 5 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U.2013.1222 j.t.) dotyczący możliwości zaskarżenia uchwały zarządu wskazanej w art. 42 ust.2 ustawy ma obecnie takie samo brzmienie jak w dacie 29 grudnia (...). zgodnie z którym osoby, których projekt uchwał dotyczy mogą w terminie 30 dni od dnia jej doręczenia zaskarżyć uchwałę do sądu z powodu jej niezgodności z prawem lub jeśli uchwała ta narusza ich interes prawny lub uprawnienia. Ustawodawca nie wprowadził zmian w jego brzmieniu pomimo zdecydowanej zmiany treści art. 42 ustawy Prawo spółdzielcze wprowadzonej ustawą z 3 czerwca 2005r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2005.122.1024).

Przepis art. 43 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych stanowi *lex specialis* w stosunku do zasad zaskarżania uchwał organów spółdzielni, chociażby z tego względu, że dotyczy konkretnego przedmiotu oraz przewiduje trzydziestodniowy termin zawity do zaskarżenia uchwały. Jediną przewidzianą przez przepis możliwością kontroli sądowej uchwały zarządu spółdzielni z inicjatywy osób wskazanych w ust. 1 art. 43 ustawy o spółdzielniach

mieszkaniowych pozostaje stwierdzenie jej nieważności z powodu niezgodności z prawem lub naruszenia interesu prawnego lub uprawnienia osób, których dotyczy (nieważność względna); podstawą stwierdzenia nieważności uchwały może być przy tym również i tak rażące naruszenie prawa w toku procedowania, iż skutkować by musiało stwierdzeniem kwalifikowanej nieważności czyli nieistnienia uchwały.

W obecnym stanie prawnym nie ma przy tym podstaw do upatrywania możliwości ustalania nieistnienia uchwały zarządu spółdzielni wskazanej art. 42 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych w art. 189 kpc i dopuszczania możliwości wytoczenia przez osoby wskazane w art. 43 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych takiego powództwa w każdym czasie, tak jak czyniono to w odniesieniu do uchwały walnego zgromadzenia w przypadku rażących uchybień w procedowaniu, kiedy przepis art. 42 prawa spółdzielczego przewidywał tylko względną nieważność uchwały walnego zgromadzenia, albowiem obecnie ten właśnie przepis wprost wprowadził do prawa spółdzielczego kategorię uchwał nieistniejących i powiązał ją z ewentualną sankcją orzeczenia ustalającego nieistnienie uchwały.

W judykaturze prezentowany jest podzielony przez Sąd Apelacyjny pogląd, tożsamy z wnioskiem przedstawionych powyżej rozważań, zgodnie z którym w odniesieniu do uchwały zarządu przewidzianej art. 43 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych nie jest możliwe wystąpienie przez osoby wskazane w ust. 1 art. 43 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych z żądaniem ustalenia nieważności lub też stwierdzenia nieistnienia uchwały zarządu na podstawie art. 189 kpc po upływie terminu wskazanego w ust. 5 art. 43 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, albowiem prowadziłoby to do nieuzasadnionego obejścia wskazanej regulacji prawnej. Z przepisów o charakterze ogólnym, to jest art. 58 kc i art. 189 kpc może zaś skorzystać osoba nie wskazana w treści art. 43 ust.1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (vide: wyroki Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 22 grudnia 2010r. w sprawie I ACa 715/10 publ. OSASz 2011/3/81-95, z 1 sierpnia 2012r. w sprawie I ACa 273/12 publ. LEX nr 1213813, z 27 lutego 2013r. w sprawie I ACa 853/12 publ. LEX nr 1344232) .

Członek spółdzielni wymieniony w art. 43 ust. 2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych może żądać stwierdzenia nieważności lub nieistnienia uchwały zarządu wskazanej tym przepisem jedynie na podstawie i w warunkach tego przepisu, zaś w odniesieniu do innych uchwał zarządu i do członków spółdzielni nie wskazanych ust.1 art. 43 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych możliwe jest kwestionowanie istnienia i ważności uchwały zarządu na podstawie art. 58 kc i 189 kpc.; nie ma też żadnych podstaw do stosowania w analizowanej sytuacji nieważności względnej uchwały w drodze analogii przepisu art. 42 prawa spółdzielczego (vide : wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2011r. w sprawie I CSK 224/10).

Skoro powód złożył przedmiotowy pozew z uchybieniem terminowi zawitemu wskazanemu art. 43 ust. 5 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych zatem powództwo podlegało oddaleniu i zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Odnosząc się zaś do zarzutu skarżącego odnośnie nie przeprowadzenia dowodu z okazywanego na rozprawie dokumentu zawierającego wyrok Sądu Najwyższego wskazać należy, iż rozstrzygnięcie to jako nie dotyczące rozpoznawanej sprawy potraktowane być mogło jedynie jako źródło argumentacji co do zasadności powództwa, o ile wytoczone by ono zostało z zachowaniem wskazanego terminu.

Wobec powyższych okoliczności apelacja z mocy art. 385 kpc podlegała oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 108 § 1 kpc i art. 98 § 1, 3 i 4 kpc w zw. z art. 99 kpc w zw. z § 2 ust.1 i 2 , § 10 pkt 1 i § 12 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 490).